

Nr 131.

Av herr **Fahlén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om sjöfynd.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 54 till detta års riksdag har framlagts förslag till lag med vissa bestämmelser om sjöfynd.

I § i denna lag avser »övergivet fartyg eller skeppsvrak eller till fartyg hörande redskap eller gods», vilket påträffas »i saltstön inom svensk skärgård eller vid svensk kust eller i rikets segelbara insjöar, floder eller kanaler».

Här nämnes sålunda intet om flottgods och man får ej heller i övrigt ur lagtexten anledning antaga, att sådant gods avses i paragrafen under annan förutsättning än, att flottgodset är inlastat å fartyg eller i fasta flottar utom allmän flottled.

Går man däremot till motiveringen, finner man i dess slut ett referat av Svenska Flottningschefsföreningens skrivelse till Konungen av 1916 ²¹/₈ ang. nödvändigheten av flottgods' undantagande från sjöfyndslagets tillämpning under vissa förutsättningar, vartill fogas följande slutkläm av justitieministern:

»Att nu utan vidare undantaga från ifrågavarande lags tillämpning sådant flottgods, som bär hos flottningsförening inregistrerat märke, torde näppeligen låta sig göra. Vad föreningen i ämnet anfört, synes emellertid vara förtjänt av beaktande och skall uppmärksammas i samband med det för närvarande inom justitiedepartementet pågående arbetet med en allmän revision av flottningslagstiftningen.»

Härav framgår alltså, i motsats till lagtexten, att sjöfyndslagen även omfattar inregistrerat flottgods inom färskvatten, nedströms allmänna flottleder och sålunda gods, som aldrig varit lastat å fartyg eller ingått i fasta flottar.

Denna fråga har varit under diskussion i Svenska Flottningscheffsföreningen å dess årsmöte år 1916, varvid hölls ett inledande föredrag av flottningsdirektör N. V. Sandström, i vilket han yttrade bl. a. följande:

»Den lagändring, varom nu utredning pågår, torde ej hava någon skadlig inverkan vad södra Sverige beträffar, utan torde tvärtom, i synnerhet i sådana skärgårdstrakter, som äro fattiga på bränsle, bliva av välsignelse för den fattiga skärgårdsbefolkningen, vilket även motionärerna i riksdagen påpekat. Men förhållandena bliva helt annorlunda, då man kommer uppåt Norrlands långa kuster med dess synnerligen livliga trävaruindustri, ty här skulle en sådan lagändring få nog så betänkliga följder, och det förefaller av motionärernas motivering, som om de ej haft tillräcklig kännedom om bärgningsförhållandena i Norrlands skärgårdar, ty i så fall hade de sannolikt funnit skäl föreslå vissa modifieringar i sitt förslag.

Som bekant äro vid och nedom utloppen av våra norrländska älvar en mängd industriella verk anlagda, vilka hava till föremål för sin verksamhet att förädla nedflottat rundvirke till plank, battens och bräder eller till trämassa. På grund därav pågå under hela sjöfartssäsongen stora transporter av flottgods till dessa verk. Flottgodset föres i buntar eller ringbommar från närmaste skiljeställe eller också i stora sjögående havsflottar från andra svenska eller finska flottleder. Vid ankomsten till verkens magasinsbommar, vilka finnas anlagda här och var i skärgårdarna, rivs buntarna och flottarna, varefter virket får ligga löst inom bomlänsorna.

Såväl under transporter till verken som under förvaringen därstädes kan ej undvikas, att avsevärda mängder flottgods komma på drift och ligga »på svaj» i fjärdarna, tills de av vinden kastas i land. Här till komma de virkesmängder, som krypa under inledningsbommarna vid sorteringsverken och därigenom komma på drift nedåt skärgårdarna. Angående mängden av sådant löst flytande rundvirke kan man göra sig en föreställning, då man erfar, att i Ångermanälven nedom Sandslåns sorteringsverk och i dess skärgård insamlats följande antal sådant strandtimmer:

År	St.	År	St.
1911	400,000	1914	274,000
1912	210,000	1915	254,000
1913	144,000		

Lejonparten av detta strandtimmer kommer från verkens förvaringsbommar, från vilka en oavbruten ström av stockar äter sig ut över eller under länsorna. Största antalet kommer dock i drift vid storm, då det ej är sällsynt, att bommarna springa av och på en gång släppa ut tusentals stockar. Så länge stormen varar, är föga eller intet att göra åt bärgandet av det löskomna flottgodset. Man får i regel vänta, tills stormen bedarrat och virket slungats i land eller med andra ord blivit strandvrak. Då detta skett, utsändas ångbåtar och folk för att åter hopsamla virket, men därvid uppstå svårigheter, emedan strandbefolkningen återoppar sig på gällande lag och behandlar virket som sjöfynd.

Man kan då uppställa det spørsmålet: Kan sådant ilandflutet, med hos flottningsförening inregistrerade timmermärken försett flottgods hänföras till sådant sjöfynd, som omförmäles i ovannämnda lag? § 1 i denna lag säger:

»Var som i saltsjön inom svensk skärgård eller vid svensk kust eller i rikets segelbara insjöar, floder eller kanaler bärgar övergivet fartyg eller skeppsvrak eller till fartyg hörande redskap eller gods, evad sådant upptages från botten eller anträffas flytande på vattnet eller drivet å strand, vare skyldig att anmäla fyndet etc.»

Innehållet i denna § begränsar alltså lagens omfattning till *övergivet fartyg eller skeppsvrak eller till fartyg hörande redskap eller gods*. Härav torde framgå, att timmer eller vedstockar, som komma i drift efter kusten utan att hava funnits om skeppsbord, icke falla under sjöfyndslagens bestämmelser. Faktiskt tillämpas emellertid lagen av våra tullmyndigheter så, att de icke skilja på sådant virke, som av sig själv kommit drivande från flottlederna, och sådant, som funnits inlastat å fartyg, utan behandla de allt strandvrak i enlighet med sjöfyndslagens föreskrifter. Om man anmärker på detta förhållande, svaras, att tulltjänstemännen icke kunna avgöra, vad som kommit från fartyg och vad som kommit från annat håll. Detta kan ju till en viss del vara riktigt, men om den, som äger eller fått i uppdrag att sköta om flottgodset, visar, att det icke kan hava varit lastat å fartyg, *borde* detta godtagas av tullmyndigheterna och dessa vägra att i sådant fall taga någon befattning med sådant strandvrak. Så är emellertid ofta ej heller fallet, och därför är ett förtydligande i lagen i denna del nödvändigt, ty annars få godtycket och vederbörande tulltjänstemans subjektiva uppfattning alltför fritt spelrum.

Fråga kan vidare uppstå, om sådant flottgods, som bogseras av fartyg vare sig i flottar eller ringbommar, är att betrakta såsom fartygs-gods? Ej heller därutinnan är lagen tydlig, utan lämnar rum för olika

tolkningar. Saken är under alla förhållanden klar beträffande *allmänna* flottleder, ty i sådana *kan* icke gärna flottgods behandlas som sjöfynd, men så snart man kommer ned i skärgården utanför den reglerade flottleden, tillämpas oftast sjöfyndsbestämmelserna med rätt eller orätt å det drivande flottgodset.

Redan med nu gällande bestämmelser göra på grund härav de vid kusten belägna verken avsevärda förluster genom att dem tillhörigt timmer, som kommit på drift, försäljes på tullauktionerna. Orsaken till att dessa inbringa så låg inkomst till statsverket torde ligga dels däruti, att vederbörande bärgare oftast själv inropar det bärgade för en ringa penning, då ingen eller obetydlig konkurrens finnes och dels i, att omkostnaderna för besiktning å det bärgade samt för själva auktionen m. m. stiga till tämligen hög procent av auktionssumman.

Bärgarlönen bestämmes av den tulltjänsteman, som förrättar auktionen, vanligen till 50 å 60 % av auktionsbeloppet. Därigenom röna många bärgare en orättvis behandling i förhållande till andra sådana, emedan bärgarlönens storlek blir beroende av, huru högt aktionsbudet går, alltså av slumpen.

Verksägaren kan naturligtvis närvara vid tullauktionen och bevaka sin rätt genom att »bjuda på», så att han återköper det bärgade, men bärgaren har då intresse av att driva upp priset genom att i det längsta ropa med för att på så sätt få högre bärgningsförtjänst.

Vidare kan verksägaren förbjuda auktionen av det virke, som han kan visa vara försett med hans i behörig ordning inregistrerade flottningssmärke. Men ett sådant förbud ställer sig ej vederbörande tullmyndighet till efterrättelse med mindre än att vederbörande betala »skälig» bärgningslön, som termen lyder, och komma då ej bärgaren och ägaren ense, vilket väl blir vanligast, fortgår auktionen.

En svårighet för den enskilde verksägaren att å auktionen »spekulera» å eget timmer ligger även däruti, att de bärgade stockarna med hans märke ligga utspridda på långa kuststräckor, blandade med annat flottgods, varför det blir förenat med stor kostnad för honom att återhämta det förlorade till verket. Bättre kan detta göras av flottningssöreningen, som ju kan på en gång hämta allt flottgods oavsett märkena och sedan i sorteringsverket fördela det bland de olika ägarna.

Men även flottningssöreningen blir i samma situation som den enskilde verksägaren rörande uppdyrkandet av auktionspriset och bärgningslönen, något som jag har personlig erfarenhet av genom bevistande av sådana auktioner.

En annan omständighet, som inverkar menligt för flottgodsägaren,

är den gamla bestämmelsen, att Konungens befallningshavande endast behöver kungöra anmälda sjöfynd i Post- och Inrikes Tidningar och ej i några ortstidningar, varigenom sådana kungörelser lätt undgå ägarens till strandvakets uppmärksamhet, så att han blir urståndsatt att bevaka sin rätt.

Om nu svåra olägenheter förefinnas redan med nuvarande lagstiftning, så behöver man ej vara synnerligen profetiskt anlagd för att förutspå, att olägenheterna och förlusterna för verksägarna bliva större, om lagen ändras i enlighet med den av riksdagen i huvudsak bifallna motionen, därest ej samtidigt stipuleras bestämmelser, som skydda flottgodsägarens rätt. Ty om bärgaren får fritt disponera strandvrak, som understiger 50 kronors värde, och flottgods, försett med vederbörligen inregistrerade flottningsmärken, ej undantages från denna bestämmelse, kan man med skäl befara, att bärgat flottgods successivt, som det inbärgas, utan vidare användes av bärgaren och försvinner för den rätte ägaren.

Visserligen har lagutskottet föreslagit, att bärgaren skall fortfarande vara skyldig anmäla strandfyndet till tullkammaren, men säkerligen komma många av dem att finna sådan anmälan mindre viktig i sådana fall, då fyndets värde ej enligt deras egen uppfattning uppgår till 50 kronor, enär i allt fall då ingen auktion kommer till stånd, och fyndet, om det anmäles, måste ligga ett helt år, innan det får av ägaren disponeras. Besvärligt bleve det även för bärgaren att nedsätta den säkerhet och borgen, som lagförslaget talar om, och sannolikt komme han i allt större utsträckning att anlita den vida bekvämare utvägen att utan vidare för sitt behov använda åtminstone det ilandflutna flottgodset.

De nu sedvanliga strandvraksauktionerna komme att upphöra, och flottgodsägaren skulle berövas även den ringa utväg, dessa auktioner erbjuda, att få tillbaka något litet av sin egendom.

Emellertid har allt detta ringa betydelse, om endast den blivande lagen förses med det tillägget, att under densammas bestämmelser ej faller flottgods, som är försett med hos flottningsförening inregistrerat märke, samt att beträffande detta särskild förordning utfärdas, helst i samband med den allmänna nu pågående revisionen av flottningsförfattningarna.

En sådan särskild lagstiftning är, vilket ju även framgår av vad som härförut anförts, nödvändig, även om lagen om sjöfynd i övrigt icke undergår någon förändring.

Det är givetvis av fördel för flottgodsägarna, att flottgods, som är på väg ut till havs från flottleden eller virkesmagasinet, inbärgas och tillvaratages av strandbefolkningen. Det är även självfallet, att denna befolkning bör hava skälig ersättning för sitt besvär. Men sådan ersättning

bör icke bestämmas på det godtyckliga sätt, som nu sker, och tullkamrarna böra icke hava med denna timmerbärgning att göra.

Utanför varje älvmynning bör fastställas ett visst flottgodsinsbärgningsområde, vars omfattning föreslås av vederbörande flottningsförening och fastställs av Konungens befallningshavande. Inom detta område bör flottningsföreningen erhålla rätt att hopsamla och till närmaste sorteringsverk inbogsra det flottgods, som antingen av sig själv strandat eller också tillvaratagits av strandbefolkningen. För den bärgning av flottgods, som denna befolkning tilläventyrs gjort, erhålles av flottningsföreningen ersättning enligt av Konungens befallningshavande på förslag av flottningsföreningen fastställd taxa, vare sig bestämes viss ersättning pr bärgad stock, varvid skillnad bör göras mellan större och mindre stockar efter någon fastställd längd- och diametergräns, eller pr bärgad kubikfot, i vilket senare fall dock det besväret uppstår, att stockarna måste fullständigt intummas.

Ersättningen bör sättas så hög, att befolkningen får intresse av att verkställa bärgningen, men ej högre. Om på något håll av en eller annan orsak ersättningen bestämes för låg, blir följden därav den, att strandbefolkningen ej bärgar något flottgods. Så snart detta konstaterats, måste det ligga i virkesägarnas eget intresse att höja taxan, då de ju icke kunna finna det fördelaktigt, att virket driver till havs.

Om lagstiftningen länkas i denna riktning, är jag övertygad om, att så småningom såväl myndigheter som flottgodsägare och kustbefolkning skola finna, att en bättre sakernas ordning härigenom inträtt.»

Av vad som i föredraget och den därpå följande diskussionen förekommit, synes framgå, att behov förefinnes, att redan nu i sjöfyndslagen fastslå undantag för ifrågavarande slag av flottgods, oavsett de blivande mera detaljerade bestämmelserna i en kommande allmän flottningslag. Ty den godtyckliga och helt visst oriktiga tolkningen av nu gällande bestämmelser, vilken sannolikt skulle fortleva, om det föreliggande förslaget i oförändrad form upphöjes till lag, innebär så avsevärda olägenheter och ekonomiska förluster för både staten och enskilda skogsägare, att förhållandet snarast möjligt bör upphöra.

Med anledning av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att sådant tillägg måtte ske i föreliggande förslag till lag med viss bestämmelse om sjöfynd, att denna lag icke måtte få avseende å med inregistrerat märke försett flottgods i färskvatten, skärgård eller insjö nedströms allmän flottled;

och anhålla, att lagutskottet behagade närmare formulera det tillägg, som för berörda ändamål finnes erforderligt.

Stockholm den 15 februari 1918.

Hugo Fahlén.
